

Overvåkning og smittebegrensende tiltak

Skibotnregionen friskmeldt for *Gyrodactylus salaris*

Margareth Bergesen, veterinær/spesialrådgiver, Mattilsynet region nord

Agenda

Mattilsynets rolle i bekjempelsen

Overvåkning, håndtering og forebygging

ADVARSEL! WARNING! VAROITUS! ACHTUNG! VÁROHUS! ПРЕДУПРЕЖДЕНИЕ!

Gyrodactylus salaris

Lakeparasiten G. salaris (størrelse – 0,5 mm)
The salmon parasite G. salaris (size – 0,5 mm)
Der Lachsparasit G. salaris (Größe – 0,5 mm)

Utbredelse av G. salaris i Tjoms og Finnmark
The occurrence of G. salaris in Troms and Finnmark
Die Ausbreitung von G. salaris in Troms und Finnmark

- Avløpsvann fra bobler må IKKE tømmes i vassdrag, men på oppsatte løsløpsstasjoner
Wastewater from motorhomes must NOT be emptied into water systems, but instead at designated emptying stations
Abwasser von Wohnwagen darf NICHT in Gewässer sondern nur in die dafür bestimmten Entsorgungsstationen abgesetzt werden
- Det er forbudt å fytte fisk og/eller vann tross og mellom vassdrag
The transfer of fish and/or water and between water systems is prohibited
Es ist verboten, Fische und/oder Wasser zwischen Gewässernetzen oder -abschnitten zu transportieren
- All utstyr som flyttes mellom vassdrag må desinfiseres
All equipment that is moved between water systems must be disinfected
Alle Ausrüstung, die transportiert wird, muss desinfiziert werden

— Vassdrag med påvist G. salaris
— Vassdrag under friskmelding
declared, healthy, etc. Europe.eu

Alles ansvar å hindre spredning av smitte

Vår felles ambisjon er et Gyrofritt Norge

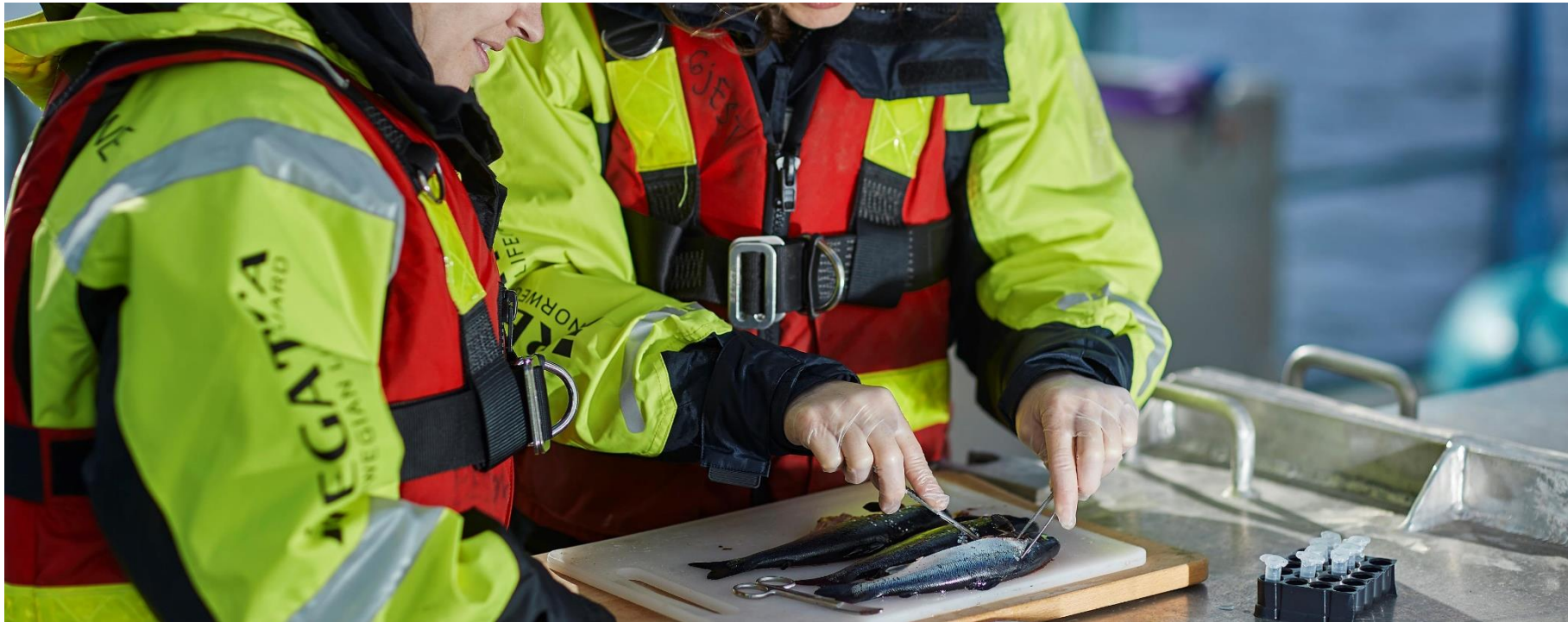
Kun 8 elver igjen i 2 regioner
som er infisert med
Gyrodactylus salaris i Norge

Økt bekymring for smitte fra
våre naboland, spesielt
Russland og Sverige

Mattilsynets rolle

Et samfunn der maten er trygg og dyrene har det godt

Mattilsynets mål for Gyroarbeidet:

Forebygge introduksjon og bekjempe sykdomsutbrudd

«Verktøy» for å nå målene:

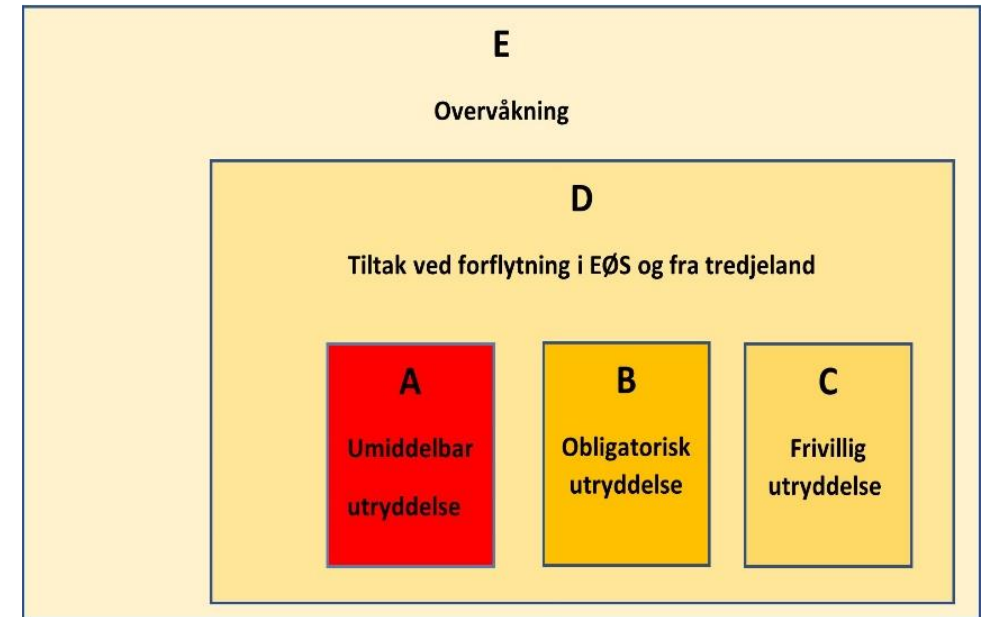
- Regelverk
- Fører tilsyn
- Tar prøver
- Informasjon
- Samarbeid med andre etater og aktører
- Internasjonalt arbeid

Regelverket gjelder alle dyr

Dyrehelseforsikten

- Dyrehelseforordning fra EU
- Listeføring og kategorisering av sykdommer fra A - E
- Nasjonale bestemmelser
  - Nasjonal sykdomsliste F og G
  - *Gyrodactylus salaris* er plassert i kategori F

Fristatus for sykdommer

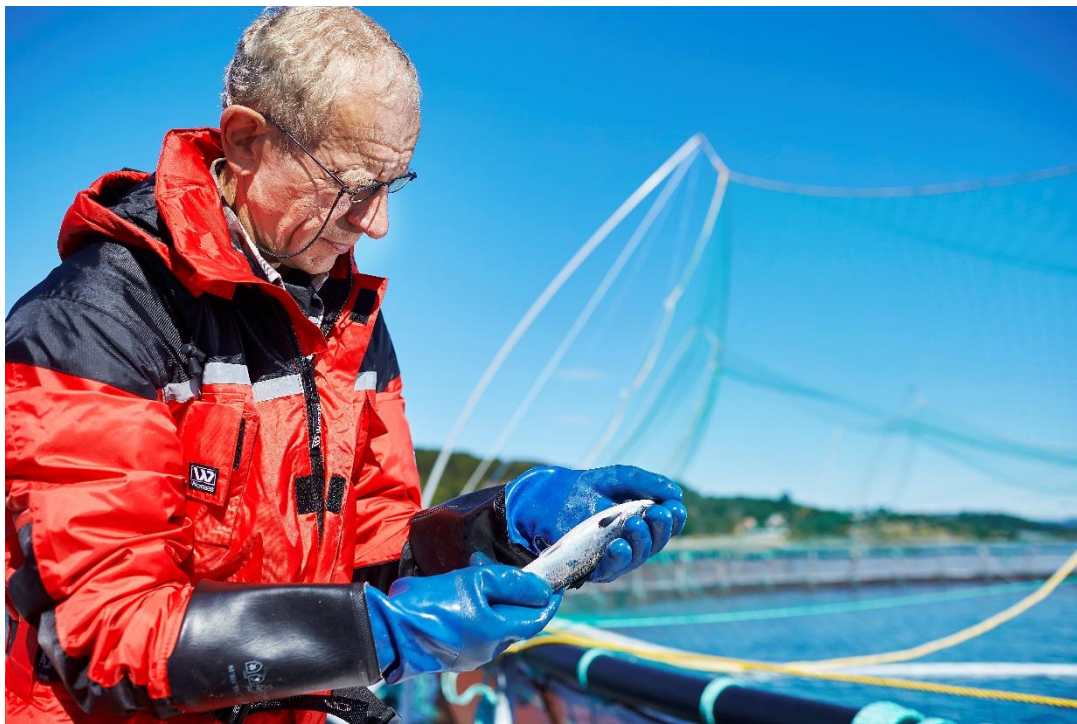

Internasjonale forpliktelser og handel med andre land

- EU har et system der land eller deler av land (sone eller segment) kan oppnå fristatus (bli erklært offisiell sykdomsfri) for definerte sykdommer
- Dette krever god dokumentasjon av at den aktuelle sykdommer ikke finnes
- Når Norge har fristatus for sykdommer, kan vi stille krav ved innførsel

Overvågning, håndtering, forebygging

Overvåkingsprogram

Friskmeldingsprogram

Hva skjer når det blir påvist gyrosmitte?

Forskrift om kontrollområde for å forebygge, begrense og utrydde lakseparasitten *Gyrodactylus salaris* hos akvatiske dyr, Storfjord, Kåfjord, Målselv og Balsfjord kommuner, Troms

Dato FOR-2013-07-10-887

Restriksjoner på

- Fiske
- Desinfeksjon av fiskeutstyr, båter osv.
- Flytting av fisk og vann.
- Utsett
- Innsamling av fisk som dør

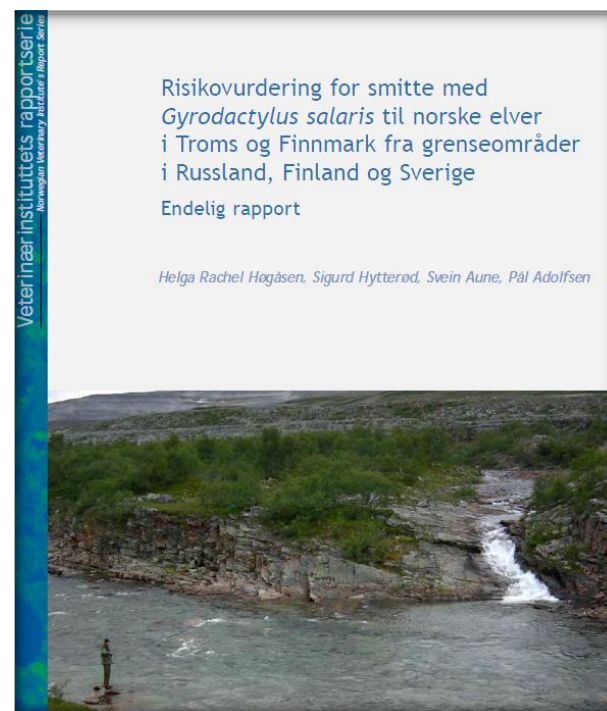
Kontrollforskrift

Et viktig samarbeid for et Gyrofritt Norge

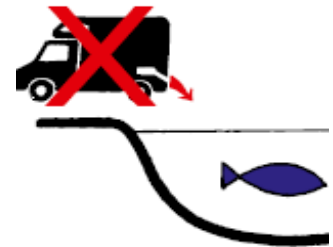
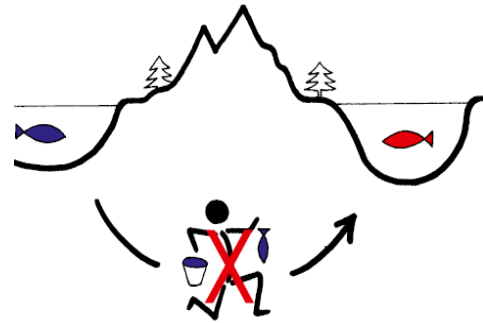
The cover features the logos of Miljødirektoratet (top left) and Mattilsynet (top right). The central image shows two people in a blue inflatable boat on a river, with a spray of water directed towards the water. Below this is a close-up photograph of the Gyrodactylus salaris parasite. The title at the bottom reads "Handlingsplan mot lakseparasitten Gyrodactylus salaris".

The cover features the logo of Veterinærinstituttet (left side). The title is "Risikovurdering for smitte med Gyrodactylus salaris til norske elver i Troms og Finnmark fra grenseområder i Russland, Finland og Sverige". Below the title is "Endelig rapport" and the authors "Helga Rachel Høgåsen, Sigurd Hytterød, Svein Aune, Pål Adoifsen". The main image shows a rocky river with a small waterfall and a person standing on the bank.

Alle har et ansvar for å hindre smitte

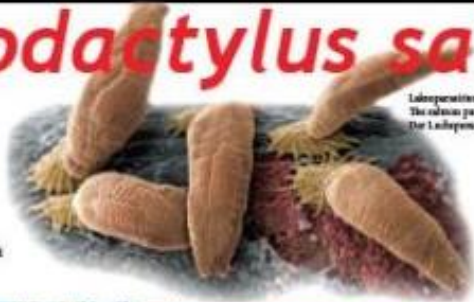

Gyrodactylus salaris

Laksparasitten *G. salaris* (lengde - 0,5 mm)
The salmon parasite *G. salaris* (size - 0,5 mm)
Der Laksparasit *G. salaris* (Stärke - 0,5 mm)

Utbredelse av *G. salaris* i Nordland
The occurrence of *G. salaris* in Nordland
Die Ausbreitung von *G. salaris* in Nordland

ADVARSEL! SMITTSOM LAKSEPARASITT

Laksparasitten *Gyrodactylus salaris* er en tussel med laksem i mange norske elver. I Norge har vi elver som er friske, smittede eller under tilsmødding eller behandling. I våre naboland er smittetilstanden kjent i de fleste vassdrag.

Disse elvene og utvalgte fottidområdene kan hindre spredningen av parasitten:

- Det er forbudt å fiske eller å sette ut fisk innen og mellom vassdrag
- Ikke vask eller styk fisk på andre steder enn der du fangst den
- Det er forbudt å fiske utstyr mellom eller innen vassdrag uten å tørke eller desinfisere det.
- Ikke slå ut vann på annet sted enn der det er hentet

Help us to prevent the spread of *Gyrodactylus salaris*!

VAROITUS! INFECTIOUS SALMON PARASITE

The salmon parasite *Gyrodactylus salaris* is a threat to salmon in many Norwegian rivers. In Norway we have rivers that are healthy, infected, or in the process of being declared healthy following treatment. In our neighbouring countries, the infection status is unknown in most water systems.

- These simple and legally enforced precautions may prevent the spread of the parasite:
- The transfer or release of fish within and between water systems is prohibited
- Do not wash or gut fish anywhere other than where you caught it. Moving equipment between or within water systems without first drying or disinfecting it is prohibited
- Do not pour water out anywhere other than where it was collected

Help us to prevent the spread of *Gyrodactylus salaris*!

VAROITUS! TARTTUVA LOHLOSIEHI

Laksparasitti *Gyrodactylus salaris* on uutte lohoksie hojissa joissa. Hojissa on terveitä, saastuneita tai hoitettuja. Joissa lohoksie on saastunut, saastunut tai hoitettuna. Joissa lohoksie on saastunut, saastunut tai hoitettuna.

- Kalan ei saa siirtää toiseen vassdragiin eikä vassdragin välillä
- Älä pesä tai puhasta kalaa missään toisella paikkakunnalla
- Vältä kalaa siirtämistä toiseen vassdragiin ilman riittävää kuivattamista tai desinfioimistä.
- Älä kaada vettä missään toisella paikkakunnalla

Help us to prevent the spread of *Gyrodactylus salaris*!

VAROITUS! INFECTIÖSÖS LÄCHSPARASIT

Der Lachsparasit *Gyrodactylus salaris* ist in vielen norwegischen Flüssen eine Bedrohung für den Lachs. Die norwegischen Flüsse sind entweder gesund, infiziert oder nach Behandlung noch nicht wieder als gesund eingestuft. In unseren Nachbarländern ist der Infektionsstatus der meisten Gewässer unbekannt. Diese einfachen, gesetzlich vorgeschriebenen Verhaltensregeln können die Ausbreitung des Parasiten verhindern:

- Es ist verboten, Fische in andere Gewässernetze oder -abschnitte um- oder auszuweisen
- Fische dürfen nur an Fangort gewaschen oder ausgelesen werden
- Es ist verboten, Ausrüstung ohne Trocknung oder Desinfektion an oder in andere Gewässernetze oder -abschnitte zu bringen
- Schütten Sie Wasser nur da aus, wo Sie es entnommen haben

Help us to prevent the spread of *Gyrodactylus salaris*!

VAROITUS! NUJANNE LUOSSAPARASITTE

Laksparasitti *Gyrodactylus salaris* on uutte lohoksie hojissa joissa. Hojissa on terveitä, saastuneita tai hoitettuja. Joissa lohoksie on saastunut, saastunut tai hoitettuna. Joissa lohoksie on saastunut, saastunut tai hoitettuna.

- Kalan ei saa siirtää toiseen vassdragiin eikä vassdragin välillä
- Älä pesä tai puhasta kalaa missään toisella paikkakunnalla
- Vältä kalaa siirtämistä toiseen vassdragiin ilman riittävää kuivattamista tai desinfioimistä.
- Älä kaada vettä missään toisella paikkakunnalla

Help us to prevent the spread of *Gyrodactylus salaris*!

ПРЕДУПРЕЖДЕНИЕ! ЗАРАЗНЫЙ ПАРАЗИТ ЛОСОСЯ

Паразитировать на лососе *Gyrodactylus salaris* представляет собой угрозу для лосося во многих норвежских реках. Реки Норвегии подразделяются на чистые, зараженные и дезинфицированные участки после лососевой обработки. В соседних с нами странах статус заражения для большинства рек неясен. Эти простые, установленные законом обязательные меры способны предотвратить распространение паразита:

- Запрещается перевозить рыбу между разными бассейнами или из чистых или зараженных
- Рыбу нельзя мыть и разделывать в других местах, чем там, где она выловлена
- Запрещается перевозить снаряжение между разными бассейнами или из чистых без предварительного просушивания и дезинфекции
- Запрещается выливать воду в других местах, чем там, где ее набрали

Help us to prevent the spread of *Gyrodactylus salaris*!

Помогите нам избежать распространения *Gyrodactylus salaris*!

Help us to prevent the spread of *Gyrodactylus salaris*!

Help us to prevent the spread of *Gyrodactylus salaris*!

Help us to prevent the spread of *Gyrodactylus salaris*!

Help us to prevent the spread of *Gyrodactylus salaris*!

Informasjon som forebyggende tiltak

Vi må holde laksdragene vakk for norske elver

Status over *Gyrodactylus salaris* i norske vassdrag 01.06.2020

Behandla og friskmeldt elv
Sjukt elv
Inntrekk elv

Skiptsmølle
Opplandselva
Kåfjellvassdraget
Lakselva
Betselva
Rensjøen
Sjøelva
Bardalvassdraget
Sjøelva
Vetneselva
Vetneselva
Drevja
Hundfjella
Halsanvassdraget
Halsanvassdraget
Dagvassdraget
Hyllevassdraget
Ranelva
Lakselva
Furua
Fattumvassdraget
Langtveitvassdraget
Langtveitvassdraget
Figgja
Lundevassdraget
Korsbrekkvassdraget
Aureelva
Vikvassdraget
Bævre
Norddalsvassdraget
Edelvassdraget
Tafjordvassdraget
Storvassdraget
Ramselva
Halselva
Måne
Imfjordvassdraget
Skjøge
Drevvassdraget
Ornva
Utna
Lindvassdraget
Vågå
Landsvassdraget
Ornsvassdraget
Ljørdalvassdraget
Sandvassdraget
Selvassdraget

Här du spørsmål om -Gyro- og smittesprenging ta kontakt med Mattilsynet på telefon 22 40 00 00 www.mattilsynet.no

Matlilsynet

Støtt oss til å gjøre fisk, dyr og vassdrag trygge

Fritt fram for frisk fisk

Slik hindrar du sprelling av *Gyrodactylus salaris*

- Anleggsværn fra bobler må IKKE tenkes i vassdrag, men på opprette utvassdragsnett
- Vassdragsnett fra motorbåter må NOT be emptied into water systems, but instead at designated emptying stations
- Anleggsværn fra motorbåter må IKKE bli tømt ut i vassdrag, men i de etter anordnede utvassdragsnett
- Det er forbudt å fiske fisk og/eller vann innen og mellom vassdrag
- The transfer of fish and/or water within and between water systems is prohibited
- Es ist verboten, Fische und/oder Wasser zwischen Gewässernetzen oder -abschnitten zu transportieren
- All utstyr som flyttes mellom vassdrag må desinfiseres
- All equipment must be disinfected before being moved between water systems
- Alle Ausrüstung, die zwischen den Gewässern transportiert wird, muss desinfiziert werden

Varsle Mattilsynet om sykdom

Varsle Mattilsynet

Ved å varsle hjelper du Mattilsynet med å følge opp alvorlige forhold.

Dyr →

Mat og drikke →

Fisk og akvakultur →

Planter og
plantevernmidler →

Kosmetikk →

Varsle om fisk og akvakultur

For havbruksnæringen

Sykdom på oppdrettsfisk og andre akvatiske dyr →

Dårlig velferd for oppdrettsfisk →

For andre som ønsker å varsle

Dårlig velferd, sykdom eller annet →

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Takk for meg

